

KotoDia

Koulutus, ohjaus ja mentorointi
kotouttavan diakonian tueksi

TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO

Euroopan unionin tuella

SATAEDU

Yhdenvertaisuus läpileikkaavana
tavoitteena toiminnassa ja johtamisessa

Syrjäytymisvaarassa olemisen taustalla

1. Pakolaisuus
2. Turvapaikanhaku-prosessi
3. Naissukupuoli
4. Oppivelvollisuuden loppupuolella saapuminen
5. Eläminen erillään perheestä
6. Siteiden katkeaminen entiseen yhteisöön
7. Yksinäisyys
8. Traummat
9. Heikko koulutustausta ja/tai luku- ja kirjoitustaidottomuus
10. Oppimisvaikeudet
11. Jaksamisen haasteet
12. Suomalaisen arjen taitojen oppimisen haasteet
13. Fyysisen terveyden ongelmat
14. Psykkisen terveyden ongelmat
15. Elämänhallinnan ongelmat: asunnottomuus, asumisen- ja rahankäytön haasteet
16. Riippuvuudet
17. Ihmiskauppa (orjatyö, pakkoavioliitto, prostituutio)
18. Ihmissuhdeongelmat, ongelmat kotona

Yhdenvertaisuus

- Yhdenvertaisuus tarkoittaa tasapuolisuutta.
- Tasapuolisuus ei tarkoita kaikille samaa ja saman verran, vaan kaikille heidän tarpeensa mukaan, koulutermillä ilmaistuna eriyttämistä.
- Yhdenvertaisuuden toteutumiseen tarvitaan toimia, joilla kokemus olisi yhteinen ja mahdollisimman samankaltainen kaikille.
  - Jos haluamme istua perheenä yhden pöydän ääressä, istutamme taaperon syöttötuoliin ja nostamme hänen päänsä pöydän yläpuolelle muiden päiden joukkoon.
  - Tulkkaus on tästä ehkä yksinkertaisin esimerkki. *Mitä muita keinoja on?*
  - Kulttuuritaustan ja oppimishistorian sekä aikaisemman tietämyksen huomioiminen auttaa samaan lopputulokseen päätymiseen.

Yhdenvertaisuus

- Tasapuolisuus ei tarkoita kaikille samaa ja saman verran.
  - Onko kaikilla kaikissa tilanteissa sama tavoite? Mitä tavoitetta painotamme?
  - Samassa tilaisuudessa ja tilanteessa voi olla eri tavoitteet.
    - Maahanmuuttajilla voi olla tavoitteena päästä tutustumaan suomalaisiin. Samassa yhteydessä suomalaisten tavoite voi olla kehittyä vastuunkannossa toiminnan järjestämisessä.
    - Keittiöllä toisilla voi tavoite olla osallisuuden kokemus, toisilla onnistua mahdollisimman hyvin pullan leipomisessa myyjäisiin.

Yhdenvertaisuus

- Yhdenvertaisuuden toteutumiseen tarvitaan ilmapiirin luomista, jossa osallistuminen yhteiseen toimintaan tasavertaisena on mahdollista eri lähtökohdista käsin.
  - Eri kieli ja kulttuuri
  - Erilainen elämäntilanne
  - Pienet eleet voivat saada paljon aikaan: Diat eri kielillä, rohkaiseminen oman kulttuurin ylläpitämiseen, asioiden selittäminen
- Seurakunnilla on erityinen kasvatustehtävä tasa-arvoisuudessa, kunnioittavassa, rakkaudessa ja armahtavassa suhtautumisessa.
- Isännät osoittavat ensin vieraanvaraisuutta.

Yhdenvertaisuus

- Yhdenvertaisuuden kipupiste on kontaktien ja kohtaamisen puute. Suomalaisen sosiaalinen kalenteri on usein jo täynnä, toisilla ei ole yhtään ystävää tai sukulaista.
  - Kielimuuri on todellinen haaste, mutta ei niin korkea muuri kuin luulemme. Ihmisten erilaiset elämäntilanteet myös asettavat haasteen. Jokainen työtön tuntee tilanteen, jossa toiset lähtevät pitsalle ja joutuu keksimään tekosyitä jättäytyä pois, koska ei ole rahaa. Autoton jää pois retkeltä luontokohteeseen, jonne ei pääse bussilla.
  - *Mitä suunnitelmallisesti järjestettyjä kohtaamistilanteita seurakunnassanne voisi olla? Mitä sellaista toimintaa voi järjestää, missä kielitaito ei ole esteenä? Missä toiminnassa ihmisten erilaiset elämäntilanteet eivät aiheuta estettä?*

Yhdenvertaisuus

- Mahdollisuuksia osallistua, palvella, kokea olevansa osaava ja hyödyksi tulee määrätietoisesti ja suunnitelmallisesti järjestää.
  - Toimintamme on historiallisesti omista kulttuuritaustasta ja perinteestä kumpuavaa. Siksi siitä palvelupaikan löytäminen ei ole automaattista.
  - Omassa kulttuurissaan täysin toimintakykyinen ja asiansa hoitava aikuinen on uudessa kulttuurissa usein kuin pikkulapsi, toisten avun ja ohjauksen tarpeessa. Se on usein turhauttava kokemus. Jokainen tarvitsee kokemusta, että pärjää, osaa ja voi olla hyödyksi.
  - *Miten kartoitatte uusien tulijoiden osaamista?*
  - *Voiko seurakunnassanne palvella vapaaehtoisena ihan kaikki? Mitä ehtoja, esim. koulutuksia, toimimiselle on?*
  - *Mitä sellaisia mahdollisuuksia toimia on, jotka eivät vaadi hyvää kielitaitoa? Mitä uusia palvelun muotoja voisi yhdistää entisiin?*
  - *Kuka on vastuussa tämän organisoimisesta?*

Yhdenvertaisuus

- Seurakunnissa on yleensä johtajuuskoulutusta. Tämä tulisi tehdä saavutettavaksi myös vähemmistöryhmille, jotta heistä voisi tulla johtajia.
- Enemmistön pelot ja muutosvastarinta ovat osa yhdenvertaisuutta. Myös ne tulisi tasa-arvoisuuden toteutumiseksi käsitellä.

Eri työmuodot

- *Mitä eri työmuotoja seurakunnassa on? (lapsityö, nuorisotyö, diakoniatyö, musiikki, palveleminen eri tehtävissä)*
  - *Vastaavatko ne kaikkien seurakuntalaisten tarpeisiin? Osallistuvatko kaikki yhtä paljon? Miksi tai miksi ei?*
  - *Ovatko ne saavutettavia?*
  - *Miten tieto eri työmuotojen toiminnasta saavuttaa eri ryhmät?*
- Onko nykyinen toimintatapa ainoa tapa saavuttaa toiminnan perimmäinen tavoite?
- Jos toimintatapa on sinällään kaikille mielekäs ja toimiva, tehdään se saavutettavammaksi.

Eri työmuodot

- Useimmiten ei ole mielekästä järjestää rinnakkaistoimintaa maahanmuuttajille, mutta joskus se on tarpeen.
- *KotoDian materiaaleissa on koulutuksia, joita eri työmuotojen vastuunkantajat ja vapaaehtoiset voivat hyödyntää. Tarvitaanko selkokielistämistä?*
- *Pitäisikö esim. lapsityössä olla apuna aikuinen maahanmuuttajista suunnittelemassa ja toiminnassa auttamassa?*

Muutos tulee, oletko valmis

- Muutosta johdetaan
  - Johtajat johtavat.
  - Muutoksen johtaminen tapahtuu organisaatiossa ylhäältä alaspäin.
  - Avainasemassa ihmiset, heidän tunteensa, asenteensa, ymmärryksensä. Rakenteet ja tiedottaminen tukevat.
  - *Millä keinoilla asenteisiin ja ymmärrykseen ja sitä kautta tunteisiin voi vaikuttaa?*
- Tarve muutokseen voi tulla sisältä tai ulkoa tai näiden yhdistelmänä.
- Tilanteen arviointiin ja uuden visiointiin on hyvä ottaa mukaan maahanmuuttajien parissa työskentelevät ja eri kieliryhmien edustajat. *Keitä muita teidän seurakunnassanne olisi hyvä ottaa mukaan tähän pohdintaan?*

Muutos tulee, oletko valmis

- Ennakointiin, visiointiin ja suunnitelmallisuuteen tarvitaan muutosjohtajuutta. Arjen työn touhussa voi olla vaikea pysähtyä kysymään, missä ollaan viiden vuoden päästä.
  - *Mihin suuntaan monikulttuurisuus paikkakunnallanne on mahdollisesti menossa? Mistä tästä voisi saada tietoa? (työpaikat, oppilaitokset, perheenyhdistämiset, kiintiöpakolaiset, avioituminen)*
  - *Mitä lähivuosina tapahtuu paikkakunnalle muutaman viime vuoden aikana muuttaneiden elämässä?*
  - *Mitä seuraava sukupolvi maahanmuuttajia toivoo ja tarvitsee?*

Muutos tulee, oletko valmis

- Kun suunnitellaan strategioita, isoja tapahtumia, ottakaa eri vähemmistöryhmien ajatukset, toiveet ja ideat mukaan varhaisessa vaiheessa.
- ”Isot laivat kääntyvät hitaasti.”
Määrittele välietappeja, etene askel kerrallaan.
  - Kerro meneillään olevasta prosessista enemmistölle ja vähemmistölle. Se vähentää pelkoja ja toisaalta turhautumista.

Muutos tulee, oletko valmis

- Johtajien ja opettajien on keskeistä tuoda näkyväksi, mitkä ovat meidän toimintamme luovuttamattomat arvot ja periaatteet; missä meidän turvamme on.
  - Totutut toimintatavat eivät ole niitä, kuten epidemia on näyttänyt.
  - Toimintatavoille on paikkansa, mutta erilaisuutta on helpompi sietää, kun erottaa olennaisen epäolennaisesta.
  - Opetuksessa on hyvä tuoda selkeästi esille, miten erilaiset ja totutusta poikkeavat tavat voivat silti johtaa samaan tavoitteeseen.

Muutos tulee, oletko valmis

- Uuden identiteetin luominen ja siinä tukeminen
  - Uuden identiteetin luomisessa tarvitaan arviointikykyä. Ei ole mielekästä kopioida kaikessa suomalaisia toimintatapoja aivan kuin ne olisivat keskeisiä periaatteita. Arvojen ja periaatteiden omaksuminen tapojen takana ja ehkä niiden ilmentäminen uusilla tavoilla suo mahdollisuuden identiteetin rakentamiselle muutostilanteessa. Tämän tekeminen läpinäkyväksi, selittäminen, on tarpeen.
  - *Oletko joskus matkustaessasi törmännyt uuteen, mutta toimivaan tapaan tehdä asioita? Onko mikään haastanut käsitystäsi ainoasta oikeasta tavasta toimia?*

Lisälukemista aiheesta:

- Kaikkien kansojen koti –kirja, Aikamedia 2019
  - Johdanto, s. 11
  - Rajat ylittävä yhteys seurakunnan strategiaan – miten johdetaan kohti monikulttuurista seurakuntaa, Jyrki Palmi, s. 263
  - Suositus 3, Yhteyttä erilaisuudessa –integraation edistäminen, s. 542
  - Suositus 4, Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus seurakunnan johtamisessa ja organisoitumisessa
- Muutoskonsultin blogikirjoitus:
<https://ccea.fi/2020/02/26/auli-packalen-voisitko-vaantaa-rautalangasta-mita-on-muutosjohtaminen/>
- Digipalvelujen saavutettavuus:
<https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/>

Lisälukemista aiheesta:

- Yhdenvertaisuus ja syrjintä: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/yhdenvertaisuus-ja-syrjinta>
- Yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys: <https://kotouttaminen.fi/yhdenvertaisuus-ja-syrjimattomyys>
- Tilastoja väestöstä:
  - http://kototietokanta.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kototietokanta/Kototietokanta_asum_kieli/?rxid=b2f0c3ef-1f57-49e6-9604-986766266760
  - https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/Kuntien_avainluvut_2020/kuntien_avainluvut_2020_aikasarja.px/?rxid=444223df-f91c-4479-891f-5dcd50b983d2
  - http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen

Pohdittavaksi:

---

1. *Mitä muita keinoja kuin tulkkaus on samankaltaisen kokemuksen luomiseksi?*
2. *Mitä suunnitelmallisesti järjestettyjä kohtaamistilanteita seurakunnassanne voisi olla?*
3. *Mitä sellaista toimintaa voi järjestää, missä kielitaito ei ole esteenä?*
4. *Missä toiminnassa ihmisten erilaiset elämäntilanteet eivät aiheuta estettä?*

5. *Miten kartoitatte uusien tulijoiden osaamista?*
6. *Voiko seurakunnassanne palvella vapaaehtoisena ihan kaikki? Mitä ehtoja, esim. koulutuksia, toimimiselle on?*
7. *Mitä sellaisia mahdollisuuksia toimia on, jotka eivät vaadi hyvää suomen kielen taitoa? Mitä uusia palvelun muotoja voisi yhdistää entisiin?*
8. *Kuka on vastuussa kaiken tämän organisoimisesta?*

9. *Mitä eri työmuotoja seurakunnassa on? (lapsityö, nuorisotyö, diakoniatyö, musiikki, palveleminen eri tehtävissä)*
1. *Vastaavatko ne kaikkien seurakuntalaisten tarpeisiin? Osallistuvatko kaikki yhtä paljon? Miksi tai miksi ei?*
  2. *Ovatko ne saavutettavia? Onko osallistumisen esteitä tunnistettu ja raivattu?*
  3. *Miten tieto eri työmuotojen toiminnasta saavuttaa eri ryhmät?*
10. *KotoDia-hankkeessa on tehty koulutuksia, joita työmuotojen vastuuhenkilöt ja vapaaehtoiset voivat hyödyntää. Tarvitaanko esimerkiksi selkokielistämistä?*
11. *Pitäisikö esim. lapsityössä olla apuna aikuinen maahanmuuttajista suunnittelemassa ja toiminnassa auttamassa?*

12. *Millä keinoilla asenteisiin ja ymmärrykseen ja sitä kautta tunteisiin voi vaikuttaa?*
13. *Mihin suuntaan monikulttuurisuus paikkakunnallanne on mahdollisesti menossa? Mistä tästä voisi saada tietoa? (työpaikat, oppilaitokset, perheenyhdistämiset, kiintiöpakolaiset, avioituminen)*
14. *Mitä lähivuosina tapahtuu paikkakunnalle muutaman viime vuoden aikana muuttaneiden elämässä?*
15. *Mitä seuraava sukupolvi maahanmuuttajia toivoo ja tarvitsee?*

- 16. Keitä muita teidän seurakunnassanne olisi hyvä ottaa mukaan visioimaan ja suunnittelemaan muutosta?*
- 17. Oletko joskus matkustaessasi törmännyt uuteen, mutta toimivaan tapaan tehdä asioita? Onko mikään haastanut käsitystäsi ainoasta oikeasta tavasta toimia?*

KotoDia

Koulutus, ohjaus ja mentorointi
kotouttavan diakonian tueksi

TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO

Euroopan unionin tuella

SATAEDU